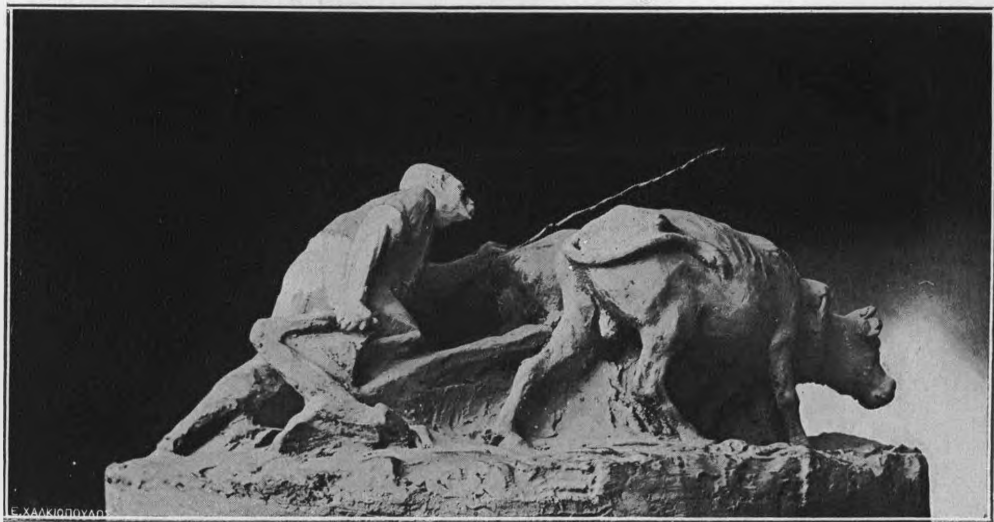

ΤΕΥΧΟΣ Β. _____

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1926

ΖΕΥΓΟΛΑΤΗΣ

Ν. ΓΡΥΣΠΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Β'
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1926

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

[Ὁ Γρηγόριος ὁ Κωνσταντᾶς, διδάσκαλος τοῦ Γένους, ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους λογίους τῆς ἐποχῆς του (1753-1844) ἐγεννήθηκε στὶς Μηλιῆς τοῦ Πηλίου καὶ ἐδίδαξε στὸ ἐκεῖ σχολεῖον. Ἔβλε συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων καὶ μετὰ σφοδρότητος ὑπεστήριξε τὴν ἀνάγκην νὰ καθιερώσῃ τὸ Ἔθνος ὡς γλῶσσα του τὴν «καθωμιλημένην» ὅπως ἔλεγαν τότε τὴν Δημοτικὴν, γιὰ τὴν ἐπιζράτηση τῆς ὁποίας ὁ ἀγώνας δὲν εἶνε νέος ὅπως οἱ ἀμαθεῖς φαντάζονται.

Μὲ τὴν συνεργασίαν τοῦ Δανιὴλ Φιλίπιδου ἔγραψε τὴν «Νεωτεριστικὴν Γεωγραφίαν», ἀπὸ τὸν πρόλογο τῆς ὁποίας παραθέτομεν ἀπόσπασμα γιὰ τὸ Γλωσσικὸ Ζήτημα].

Η γλῶσσα ἡ ἑλληνικὴ ἄρχισε νὰ καλλιεργῆται πολὺ προτιήτερα ἀπὸ τὸν Ὅμηρον, καὶ ὄντας ἡ Ἑλλάδα διηρημένη εἰς πολλὰς ἀρχαῖς, ἐπικρατοῦσαν ἀκολούθως καὶ πολλὰς διαλέκτοι, ἀπὸ ταῖς ὁποῖαις 4 ἦταν οἱ ἀξιολογώτεραι, εἰς ταῖς ὁποῖαις ἐστάθησαν προκομμένοι ἄνδρες καὶ ἐσύγραψαν, καὶ μὲ τὰ συγγράμματά τους ταῖς ἔδωκαν αὐτὴν τὴν ἀξιολογότητα. Αὐταῖς ἦταν ἡ Ἰωνικὴ, ἡ Δωρικὴ, ἡ Ἀττικὴ καὶ ἡ Αἰολικὴ. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα (ἔστω καὶ εἰς τὴν αὐτὴν διάλεκτον), ἐμετάβαλε ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Ὀμήρου ἕως εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Δημοσθένους· εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Ὀμήρου ὠμιλοῦσαν καθὼς γράφει ὁ Ὅμηρος, καὶ εἰς τὸν καιρὸ τοῦ Πινδάρου καθὼς γράφει ὁ Πίνδαρος, (δὲν ἐννοῶ ὅμως καὶ ἔμμετρα) καὶ ἂν ἐσώζονταν λογογράφοι σύγ-

χορνοὶ τους, τέτοια ἤθελαν εἶναι τὰ συγγράμματά τους.

Πολλοὶ μεταγενέστεροι πολλὰ ἀπὸ τὸν Ὅμηρον καὶ ἄλλοι πάλιν ἀπὸ τὸν Δημοσθένην καὶ Πλάτωνα καὶ Θουκυδίδην καὶ Ξενοφῶντα, πλανημένοι ἕξ ἴσου ὅλοι, ποιῶντας, ἤθελαν νὰ γράψουν εἰς τὴν διάλεκτον τοῦ Ὀμήρου· λογογραφῶντας, τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τῶν ἄλλων. Διὰ τοῦτο μὴτε ἐκεῖνοι, μὴτε αὐτοὶ ἐπέτυχαν· ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ γράψῃ τινὰς εἰς μιὰ διάλεκτον ὅπου ὠμιλοῦνταν χίλια χρόνια προτιήτερα, ἢ καὶ πεντακόσια, καὶ νὰ ἐπιτύχῃ. Τὰ μμήματα δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ἀμυδρῶν εἰκασμάτων εἰκασματα ἀμυδρότερα. Δὲν εἶναι λοιπὸν παράξενο ἂν ὁ Πλάτων δὲν ἠμπόρεσε νὰ ποιήσῃ σὺν τὸν Ὅμηρον, καὶ ἐξέσχισε τὰ ποιήματά του· ἂν ἐποιούσε εἰς τὴν διάλεκτον τοῦ καιροῦ του, ἴσως ἤθελε εὐδοκίμησῃ. Ὁ Εὐριπίδης καὶ Ἀριστοφάνης ἕνα τέτοιο ἔκαμαν καὶ εὐδοκίμησαν. Δὲν εἶναι ἀκόμη θαυμασιό, ἂν καὶ ἄλλοι ὑστερινοὶ πολλὰ ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ Δημοσθένην, γράφωντας κατὰ μίμησιν ἐκείνων, ἀποτύχαιναν· ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἔγραψαν εἰς μιὰ γλῶσσα ὅπου δὲν ὠμιλοῦνταν.

* *

Ἡ γλῶσσα, ὅπου ὀμιλοῦμεν τώρα, ἔχει μιὰ συγγένειαν μὲ τὴν ἑλληνικὴν μεγάλην, καὶ ἠμπορεῖ δικαίως νὰ ὀνομασθῇ

πέμπτη διάλεκτος τῆς Ἑλληνικῆς· μιὰ όμως διάλεκτος ὁποῦ ὑποδιαιρεῖται εἰς ἄλλαις διαλέκτους· αὐτὸ ἀκολουθεῖ ἀπὸ τὸν μεγάλο ἔκτοπισμὸ ὁποῦ ἔχουν καὶ οἱ νεώτεροι Ἑλληνες ἀναμεταξύ τους. Αὐτὴ τῆ διαφορά τὴν ἀξιάειν ἢ ἀμέλεια καὶ ἢ ἄλογη καταφρόνησι ὁποῦ ἔχομεν εἰς τὸ νὰ τὴν καλλιεργήσωμεν, καὶ νὰ τὴν πλουτίσωμεν ἀπὸ τὴν Ἑλληνική, καὶ ἀκολουθῶν ἢ ὑστέρησι ὁποῦ ἔχομεν ἀπὸ βιβλία γραμμένα μὲ νοῦ, μὲ ἀρχαῖς καὶ κανόνας τῆς γλώσσας, καθὼς καὶ οἱ Ἴταλοι καὶ Φραντζέζοι καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης.

Ἡ γλῶσσά μας κοντὰ εἰς τὰ ἄλλα προτερήματα ὁποῦ ἔχει εἶναι καὶ πολλὰ ἁρμονικὴ καὶ ποιητικὴ, καὶ ἄλλα τὰ ξένα ἔθνη τὸ ὁμολογοῦν, ἡμεῖς μόνον δὲν τὸ ἠξεύρομεν, καὶ φαίνεται πῶς εἴμασθε ἓνα ἔθνος γηραλέο, καὶ πάσχομεν τὸ πάθος μερικῶν γερόντων ὁποῦ διὰ τὴν ἐπιπέδωσι τῶν ματιῶν μας δὲν βλέπομεν ἀπὸ κοντὰ, νὰ καταλάβωμε τί θησαυρὸ ἔχομεν, ἀμὴ κυτᾶζομε μακρὰ νὰ ἰδοῦμεν τίποτε σίχους Ἑλληνικούς, Ἴταλικούς, Φραντζέζικους, καὶ δὲν στοχαζομάσθε πῶς ἢ στιχογραφία ἢ Ἴταλική, μάλιστα ἢ Φραντζέζικη, δὲν εἶναι τίποτε συγκρινομένη μὲ τὴν ἐδική μας.

Τὸ πλεόν παρᾶξενον εἶναι ὁποῦ μερικοὶ ἐδικοί μας κάμνουν σίχους θανμαστούς, ὡς τόσο ἔσπερημένοι τρόπον τινὰ ἀπὸ αἰσθητικὴ δύναμι, θανμάζοι καί ποιοι κακοῤῥίζικαις στιχογραφίαις ξέναις. Δὲν ἢ ξεύρω πότε θὰ εὐγώμεν ἀπὸ αὐτῆ τῆ γεροντικῆ ἀναισθησία, πότε θὰ ἀποινάξωμεν τὰ πρεσβυτικά πτερά καὶ θὰ ξινανεωθῶμεν. Ἡ διοίκησι δὲν μᾶς ἐμποδίζει τίποτε εἰς αὐτὸ, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι μὲ τὴν ἀμάθειάν μας καὶ τὴν πατρικὴν μας κληρονομία, τὸ στασιῶδες, εἴμασθε αἴτιοι τῶν κακῶν μας. Ἰσως καμμιὰ φορὰ ἢ μίθησι θὰ μᾶς κάμη νὰ ἀφήσωμεν αὐτὸ τὸ ὀλέθριον μας ἐλιτίωμα, δείχνοντας πολλὰ παραδείγματα τῶν προγόνων μας τῶν ὁποίων τὰ κακὰ τ' ἀποδίδω ὄλι εἰς τὴν διχόνοια. Μὰ ὅσο καταφρονοῦμεν τὴ γλῶσσά μας, θέλομεν μὲν ἀμαθεῖς καὶ δυστυχεῖς καὶ ἓνα κοινὸ ἔρμαιο, μιὰ κοινὴ βοσκή τῶν ἄλλων.

Διὰ τὴν ἀναδροφὴν ἐλάμβαναν μεγάλη φροντίδα οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἓνα μόνον σφάλμα ἠμπορεῖ νὰ τοὺς εὕρη τινὰς, αὐτοὺς καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, ὁποῦ

δὲν ἔβαναν τὰ παιδιὰ τους νὰ μαθαίνουν καὶ ξέναις γλώσσαις, καθὼς τὴν Αἰγυπτιακή, Συριακή, τῶν Φοινίκων, τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Περσῶν κτλ. μὰ ἐσπούδαζαν καὶ καλὰ τὴ δική τους· ἡμεῖς ὅμως οἱ κολίτιχοι ἀπόγονοί τους μὴτε τὴ δική μας, καὶ εἴμασθε αὐτὸ ὁποῦ εἴμασθε, καὶ θὰ εἴμασθε ἐν ὅσῳ τὴν καταφρονοῦμεν· ἐπειδὴ ἓνα ἔθνος ἐν ὅσῳ ἀμελεῖ καὶ καταφρονεῖ τὴ φυσικὴ του γλῶσσα, ἀμελεῖ καὶ καταφρονεῖ τὸν ἀνθρωπισμὸ του.

Ὁ περίφημος Μοντεσκιὸ λέγει εἰρωνικῶς διὰ τοὺς Σπανιόλους πῶς εὐρήσαν πολλοὺς τόπους εἰς τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον, καὶ εἶναι τόποι εἰς τὴ Σπάνια ὁποῦ δὲν τοὺς ἠξεύρουσ ἀκόμη· τί ἤθελε εἰπῆ ἰάχα διὰ ἓνα σπουδαῖο δικό μας ὁποῦ ἠξεύρει πόσους χρόνους ἡμῶν ἐμεταχειρίζονταν προτιήτερα ἀπὸ δύο χιλιάδες χρόνους εἰς ταῖς Ἀθήναις, καὶ πόσους μεταχειρίζονται τώρα δὲν τοὺς ἠξεύρει. Τὸ πρῶτον καὶ φυσικὸ μάθημα τῶν νέων πρέπει νὰ εἶναι ἢ σπουδὴ τῆς μητρικῆς τους γλώσσας, ὕστερα ἢ γεωγραφία καὶ ἢ ἰστορία· ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ ὁ νέος ἠμπορεῖ νὰ προχωρῆ μὲ μεγάλη εὐκολία εἰς κάθε ἄλλη γλῶσσα ὁποῦ ἤθελεν ἐπιχειρηθῆ, εἰς κάθε ἐγκύκλιο μάθημα, καὶ εἰς κάθε ἐπιστήμη· κάθε ἄλλη μέθοδος εἶναι ὀλέθρια διὰ τοὺς ἀρχαίους, μάλιστα τὸ νὰ τοὺς βάνουν εἰς μιὰ παλαιὰ γλῶσσα πρῶτον μάθημα· ἀπ' ἐδῶ λοιπὸν προφύχεται ὁποῦ διαβάζον, διαβάζον καὶ δὲν μαθαίνουν τίποτε, καὶ τὸ χειρότερον ὁποῦ μὲ αὐτὸν τὸν ὀλέθριον τρόπο τῆς σπουδῆς ἐξαμβλύνεται καὶ ὁ νοῦς τους, καθὼς καὶ μὲ μιὰ καλὴ μέθοδο δξύνεται καὶ τελοποιεῖται.

Οἱ πρόγονοί μας λοιπὸν εἶναι πολλὰ ἀξιέπαινοι διὰ τὴ γλῶσσα, μ' ὄλον ὁποῦ δὲν ἐσπούδαζαν ξέναις γλώσσαις, ἐπειδὴ ἐσπούδαζαν καλὰ τὴ δική τους· οἱ ἀπόγονοί τους ὅμως εἶναι τὸ ἐναντίον καὶ χειρότερα ἀκόμη, ἐπειδὴ δὲν θέλουν νὰ ἠξεύρουν ἂν ἔχουν γλῶσσα, καὶ ἰσχυρογνώμουν ἔτσι εἰς τὴν ἀμάθειά τους· ἄχ! τί κατασχύνη εἶν' εἰς τοὺς παλαιούς Ἑλληνας νὰ ἔχουν τέτοιους ἀπογόνους!

* *

Ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος ὑπερεροῦσε ὀλλαις ταῖς ἄλλαις καὶ καλλιεργημέναις καὶ ἀκαλλιεργηταῖς. Εἰς τὴν Ἀττικὴν τὸ παλαιότερον ὀμιλοῦσαν Ἰωνικά· ἐπειδὴ καὶ πα-

λαιοὶ Ἰωνες οἱ κάτοικοι τῆς Ἀττικῆς ἦσαν ὕστερα ἐμεταβλήθησαν, καὶ εἶχαν κάποια διαφορά, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, μὴν ἔχοντας τὴ γλωσσολογίαν μερικῶν, ὁποῦ στοχαζοται τὴ μεταβολὴ τῆς γλώσσας διαφθοροῦ τῆς γλώσσας, τὴν ἐσπούδαζαν καθὼς ἦσαν, ἐσύγγραφαν εἰς αὐτῆ, καὶ τὴν ἔδωκαν αὐτὸ τὸ ὄνομα ὁποῦ εἶχε.

Καλλιέργεια μιᾶς γλώσσας εἶναι νὰ τὴν πλουτίσουν μὲ λέξεις, μὲ φράσεις, μὲ τρόπους τοῦ λέγειν, μὲ τροπαῖς καὶ μεταφοραῖς, μὲ παροιμίαις, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀκολουθεῖ νὰ εἶναι στερημένη ἢ φτωχὴ ἢ γλῶσσα ἐνὸς ἔθνους ὁποῦ δὲν εἶναι παιδευμένο· ὅθεν διὰ νὰ πλουτισθῆ καὶ νὰ ἡμπορῆ νὰ παραστήσῃ κάθε λογῆς ἰδέα τοῦ ἔθνους ὁποῦ τὴ μεταχειρίζεται τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς κάθε γλώσσας, ἠμπορεῖ νὰ τὰ δανεισθῆ αὐτὰ ὅλα ἀπὸ μία ἄλλη ὁποῦ τᾶχει, ἐξαιρῶντας μόνον ταῖς λέξεις, ταῖς ὁποῖαις πρέπει ἄλλαις νὰ ταῖς πάρῃ ἀπ' ἐκείνην ὁποῦ φαίνεται πῶς παράγεται, ἄλλαις νὰ ταῖς φκιάσῃ κατ' ἀναλογίαν ἐκείνων ὁποῦ ἔχει. Μὰ ἂν δὲν ἠμπορέσῃ νὰ κυβερνηθῆ μὲ αὐτοὺς τοὺς δύο τρόπους, συγχωρεῖται νὰ ταῖς πάρῃ καὶ αὐταῖς ἀπὸ ὁπου ταῖς εὕρη· πλὴν ὅτι πάρῃ τόσο ἀπὸ τῆς μητέρας της, ὅσο καὶ ἀπὸ ἄλλαις ξέναις γλώσσαις, διὰ νὰ τὰ οἰκοιοποιηθῆ καὶ νὰ τὰ κάμη ἐδικὰ της, πρέπει νὰ τὰ μεταμορφώσῃ ὅσο τὸ δυνατόν εἰς τὴν ἐδικὴν της φύσιν, ἂν θέλῃ νὰ φανῆ καλλιεργημένη, καὶ ὄχι μπαλωμένη μὲ λογῆς λογίων μπαλώματα. Αὐτὸ ἔκαμαν καὶ κάμνουν ὄλον ἓνα οἱ Ἑγγλέζοι, οἱ Φραντζέζοι, οἱ Ἴταλοι, οἱ Σπανιόλοι, καὶ ὅσοι εἶχαν νὰ εὕρουν τὴ γλῶσσα τους ἀκαλλιεργητῆ αὐτὸ ἔκαμαν μιὰ φορὰ καὶ οἱ Λατῖνοι· αὐτὸ ἔκαμαν (ἀκούσετε) καὶ οἱ προπάτορες μας Ἑλληνες· ὅτι ἐπῆραν ἀπὸ ἄλλαις γλώσσαις, τὸ ἐμεταποίησαν εἰς τὴν φύσιν τῆς ἐδικῆς των τόσο, ὁποῦ καὶ οἱ ἴδιοι ἴσως μετὰ καιρὸν ἐδυσκολεῖονταν νὰ τὸ γνωρίζουν.

Αὐτὸ ἄς κάμωμεν καὶ ἡμεῖς, οἱ ἀπόγονοι τῶν περιφῆμων ἐκείνων· ἢ γλῶσσα μας ἔχει τύπους σχηματιστικούς, ἔχει κλίσι, ἔχει κανόνας συντακτικούς· λοιπὸν ὅταν θὰ γράψωμεν εἰς αὐτὴν πρέπει νὰ ἀκολουθῆσωμεν τοὺς τύπους της, τὴν κλίσι της, τοὺς κανόνας της ὁποῦ εἶναι ἢ ψυχὴ καὶ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς κάθε γλώσσας, τὰ ὁποῖα τὰ εὐρίσκομεν ὄχι εἰς τὸν ἀέρα

θεωρῶντας, μὴτε σὲ ἄλλη γραμματικὴν σκαλίζοντας, ἀλλὰ μὲσα στὴν ἴδια γλῶσσα παρατηρῶντας τὴ φύσιν της, τουτέστι τὴν κοινὴν χρῆσιν ὁποῦ εἶναι δημιουργὸς καὶ γραμματικὴ κάθε γλώσσας· διὰ τὴ ἢ γραμματικὴ μιᾶς γλώσσας ὁποιασδήποτε δὲν εἶναι ἄλλο τίποτε παρὰ μιὰ περιγραφή τῆς γλώσσας, ἢ ὁποῖα ζωγραφίζει τὴ μορφή, τοὺς χαρακτήρας, τὰ ἰδιώματά της, διὰ νὰ ἀκολουθοῦν ὄλοι καὶ νὰ μὴ γράφουν καθέννας κατὰ τὴ φαντασία του· (πάθος τοῦτο κοινὸ τῶν ἀνθρώπων νὰ ἀποτρέπονται ἀπὸ τὸ τετριμμένο). Αὐτὴ εἶναι καλλιέργεια γλώσσας, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγουν πῶς καλλιέργεια εἶναι νὰ τὴν ἐγγίζωμεν εἰς τὸ ἑλληνικόν, εἶναι κακοῤῥεγία, ἂν συγχωρηθῆ νὰ εἰπῶ ἔτσι, διαφθορὰ· διὰ τὴ ὅσο γυρεῖομεν νὰ τὴν πλησιάσωμεν εἰς τὸ ἑλληνικόν, τόσο τὴν μακραινόμεν ἀπὸ τὴ φύσιν της, τὸ ὁποῖο βέβαια ἔνας φρόνιμος δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ εἰπῆ καλλιέργεια.

Εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ προβάλλουν ὄλοι σχεδὸν οἱ σπουδαῖοι μας, πῶς μὴτε ὁ Πλάτων μὴτε ὁ Ἀριστοτέλης μὴτε ἄλλος τινὰς ἔγραφε καθὼς ὀμιλοῦσε τότε ὁ πολὺς ἀνθρώπος, διὰ νὰ στερεώσουν τὴ γνώμην τους, πῶς πρέπει καὶ καλὰ νὰ μὴ μιμούμασθε καὶ ἡμεῖς τὴν κοινὴν ὀμιλίαν ὅσον γράφομεν, ἀλλὰ νὰ κλίνωμεν εἰς τὸ ἑλληνικόν διὰ νὰ διαφέρωμεν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, ἀποκρίνομαι πῶς ὁ Ἀριστοτέλης, καὶ ὁ Δημοσθένης ὅταν γράφουν, διαφέρουν πολλὰ ἀπὸ τὴν κοινὴν ὀμιλίαν, πλὴν ὄχι εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ λέγουν οἱ σπουδαῖοι μας νὰ διαφέρωμεν ἡμεῖς, εἰς τὴν κλίσι δηλαδὴ καὶ τὸ σχηματισμὸ τῶν λέξεων καὶ τὰ πάθη, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν περιπλοκὴν τοῦ λόγου, στὸ μακροσκελίσμα τῶν περιόδων καὶ σὲ κάποια παιγνίδια τῆς συντάξεως, τὰ ὁποῖα τὰ ἐπενόησαν αὐτοὶ ἴσως διὰ στολισμὸ τῆς ὀμιλίας των, καὶ εἰς αὐτὰ ἐδιέφερον ὅταν ἔγραφαν, ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν δημῶδη λαόν, μὰ καὶ ἀπὸ λόγου τους· διὰ τὴ τὸ κατεπεῖγον τοῦ ὀμιλεῖν δὲν συγχωρεῖ τὴ γλῶσσα νὰ περιπλέκῃ μὲ τέχνη, νὰ πρωθυστερεῖ καὶ νὰ παῖξῃ, καθὼς ἢ εὐκαιρία τοῦ γράφειν συγχωρεῖ τὸ κονδύλι, τὸ ὁποῖο ἀκολουθεῖ εἰς κάθε γλῶσσα, καὶ πρέπει νὰ τὸ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς· τὰ πάθη ὅμως, τὴν κλίσι καὶ τὴ μορφή τῶν λέξεων τὰ ἐμεταχειρίζονταν, ὅταν ἔγραφαν, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Δημοσθένης ἀκριβέστατα,

καθώς τὰ μεταχειρίζονταν ὅταν ὠμιλοῦσαν ὁ παπουτζῆς καὶ ὁ δῶφτης καὶ ὁ μάγειρας τοῦ καιροῦ τους, καὶ δὲν εἶχαν ξεχωριστὴ κλίσι καὶ σχηματισμὸ οἱ σοφοὶ ἀπὸ τοὺς κοινούς.

Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ λέγω καὶ ἐγὼ πῶς πρέπει νὰ κρίνωμεν ὅταν γράφωμεν Ῥωμέϊκα, καὶ μιμούμαστε δηλαδὴ τὰ πάθη καὶ τὸ σχηματισμὸ ὁποῦ ἔδωκε ἡ κοινὴ χρῆσι εἰς τὴν γλῶσσα, ἂν θέλωμεν νὰ γράφωμεν τὴν γλῶσσα ὁποῦ ἐπαγγελλόμαστε, καὶ διὰ νὰ διαφέρωμεν ἀπὸ τοὺς πολλούς, εἶναι ἄλλα πράγματα νὰ κάμωμεν· εἰδὲ καὶ σχηματίζωμεν ταῖς λέξεις κατὰ τὴν κλίσι τῆς ἑλληνικῆς, δὲν γράφομεν Ῥωμέϊκα, διὰ τὴν δὲν ἀκολουθοῦμε τὴ φυσικὴ χρῆσι τῆς γλώσσας· μήτε ἑλληνικά, διὰ τὴν δὲν ἀκολουθοῦμε τοὺς συντακτικούς λόγους τῆς ἑλληνικῆς, ἀμὴ γράφομεν ἓνα μικτὸ τέρας, τὸ ὅποιο ἂν τὸ διαβάσῃ ἓνας καθαρὸς Ἕλληνας καὶ ἓνας καθαρὸς Ῥωμαῖος, μήτε ὁ ἓνας μήτε ὁ ἄλλος θὰ τὸ γνωρίσουν τὴ γλῶσσα εἶναι. Ἀμὴ δὲν εἶναι μεγάλη ἐντροπὴ νὰ καταφρονοῦμε τὴν γλῶσσά μας, νὰ τὴ στοχαζωμάσθε βάρβαροι, καὶ φοβοῦμασθε νὰ τὴ γράψωμε καθ' ἑαυτὴν καθὼς μᾶς τὴν ἔδωκεν ἡ φύσι, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀνακαίνομεν μὲ τὴν ἑλληνικὴν διὰ νὰ εἴμασθε ἔξ ἡμισείας βάρβαροι, καὶ νὰ μὴ θέλωμεν νὰ τὴ γράψωμεν καθὼς πρέπει, διὰ νὰ εἴμασθε ἐντελῶς ὑγενεῖς, καθὼς νομίζον

ται καὶ εἶναι ὅλα τὰ ἔθνη ὁποῦ μιλοῦν καὶ γράφουν τὴ γλῶσσά τους καθαρὰ κατὰ τὴ φύσι καὶ χρῆσι τῆς;

Πλὴν τοῦτο δὲν εἶναι νόσος μόνο τῶν Ῥωμαίων· τὸ εἶχαν οἱ Φραντζέζοι ἕως εἰς τὸν περασμένο αἰῶνα· τὸ εἶχαν οἱ Γερμανοὶ ἕως προχθές· ὁ πρῶτος Φραντζέζος ὁποῦ ἔκαμε γραμματικὴν εἰς τὴν γλῶσσά του, τόσο ἐμισήθηκε ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τοῦ καιροῦ του καὶ ἐσομένως καὶ ἀπὸ τοὺς κοινούς διὰ τὴν πρόληψιν ὁποῦ εἶχαν εἰς αὐτούς, τόσο λέγω ἐμισήθηκε, ἵπτιδι ἐσημάτισε ταῖς λέξεις κατὰ τὴν κοινὴν χρῆσι, καὶ ὄχι κατὰ τὴν λατινικὴν, ὡς ὁποῦ ἐφρόνησε, μὲ τὸ νὰ μὴν ἐγύριζε κανένας νὰ τὸν ἰδῇ, καὶ ἀπέθανε ἀπὸ τὴν πείνα· ὁμοίως ὁ πρῶτος Γερμανός. Ὅμως αὐτὰ τὰ ἔθνη ἐγνώρισαν τέλος πάντων τὴν τύφλωσίν τους, καὶ θαυμάζουν ἐκείνους, ὁποῦ ἐκαταφρόνησαν οἱ προπάτορές τους, καὶ τοὺς ἐκθειάζουν διὰ τὴν δξύνειά τους, καὶ τοὺς ἐμιμήθησαν καὶ τοὺς στήνουν κολοσσούς εἰς τὰ φιλολογικὰ τους βιβλία· διὰ τὴν τοὺς ἀνοῖξαν τὰ μάτια, καὶ τοὺς ἔδειξαν δρόμο ὁμαλὸν καὶ σύντομον διὰ νὰ προκόψουν· ἀμὴ ἡμεῖς οἱ ἀπόγονοι τῶν ἡμιθέων ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων καυχούμασθε πῶς ἐκληρονομήσαμεν τὸ πνεῦμα, νὰ εἴμασθε χειρότεροι ἀπὸ τοὺς Κελτοὺς καὶ Τεύτονας, δὲν εἶναι ἐντροπὴ μας; Ἄς τὸ στοχασθῇ καθένας.

† ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΣ

ΚΙ ἌΝ ΕἶΝΕ Ο ΜΟΧΤΟΣ ἈΜΕΤΡΟΣ...

Κι' ἂν εἶνε ὁ μόχτος ἄμετρος κι' ἀργὸς ὁ πηγαμιός μου
ποτὲ δὲν παραστράτησ' ἀπ' τὸ δρόμο,
ποὺ χάραξα νὰ περπατῶ στὸ πείσμα ὄλου τοῦ κόσμου
σέρνοντας τὸ Πιστεύω μου στὸν ὄμο.

Κέρνα καρδιά μὲ τὸ αἷμα σου, τοὺς λογχιστές σου κέρνα
—μὴ μοῦ μαραίνεσαι τρανέ μου πόθε—
πέρνα πικρανασαιίνοντας καὶ τραγουδῶντας πέρνα
ὡς ποὺ ν' ἀποδημήσουμεν ἐδῶθε.

Χαίρου στὸ μέγα πόνον σου κι' ὅλα καλὰ θὰ πᾶνε.
Τώρα πιά εἴμαστε μεῖς τοῦ ἀγροῦ τὰ κρίνα.
Δράμε, τραγοῦδα, πάλευε κι' αὔριο μᾶς καρτεράνε
ἐκεῖ πέρα ἢ δόξα, ἐδῶ πέρα ἢ πείνα.

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΓΙΟΥ

ΜΕΣΑ ΣΤ' ἈΠΡΙΛΗ ΤΗΝ ΠΝΟΗ...

Μέσα στ' Ἀπρίλη τὴν πνοὴ τὴ δροσομυρωμένη
ἀγνάντεψε ἄξαφνα ἡ ματιὰ τὸ λατρευτὸ ὄνειρό σου·
τ' ἄφραστα κάλλη σου νὰ πῆ πειδὸ στόμα τὸ προσμένει;
Σπᾶν τὰ φτερά τους οἱ Ἄγγελοι καὶ τ' ἀπιθώνουν μπρὸς σου.

Τὸ χῶμα ποῦ πατεῖς, βουβὸς κι' αὐτὸ ἀγαπητικός σου
τὴ θᾶδινε νὰ ἦταν κισσὸς στὸ ὄριον κορμὶ νὰ δένη.
Μὲ ζήλεια ὁ ἥλιος πῶς θεωρεῖ τὸ ροδομαγουλό σου...
νᾶχε τὴ δύση ἔτσι ὠμορφα σὰν κείνο στολισμένη!

Μακρὰ κι' ἂν εἶσαι ὁ ζέφυρος λέω κι' ἀπὸ σὲ μυρῶνεται
σὰν μὲς στοὺς ἀνοιξιάτικους ἀνθούς γύρω μου ἀπλώνεται
κι' ὁ χωρισμὸς σὰν ἔσπειρε μὲς στὴν καρδιά τὴ θλίψη

μοῦ φτάνει νὰ συλλογιστῶ τὸ πῶς πονῶ γιὰ σένα
καὶ νοιώθω εὐθύς—μοῦ τὸ μηνᾶν τῆς Μοίρας τὰ γραμμένα—
τὶ συμφορὰ θὲ νὰ μὲ βρῇ ὁ καῦμός σου σὰν μοῦ λείψη.

Βόλος

ΤΑΚΗΣ ΣΑΡΑΚΗΝΟΣ

ΚΑΠΟΤΕ...

Κάποτε μιὰ παρόξενη χαρὰ μὲ κυριεύει
ἔστι δίχως αἰτία καμιά,
κι' εἶνε σὰν κῦμα ποὺ ἄξαφνα γεννιέται καὶ θεριεύει,
σὰν κῦμα αἱμάτων στὴν καρδιά.

Καὶ τότε πῶς ἀλλάζοντε τὰ πάντα ὀλόγυρά μου
πῶς ὅλα μοῦ εἶν' ἀγαπητὰ,
πρόσωπα ξένα σμίγοντε μὲ τὰ χιλιάκριβά μου
κι' ὅμοια τὰ βλέπω στοργικά.

Τριγυρισμένη ἀπὸ ξανθὰ παιδιάτικα κεφάλια
νοιώθω νὰ γίνουμαι κι' ἐγὼ
στὸ περιβόλι ὡς κόβουμε μαζὶ τὰ πορτοκάλια
παιδούλα δώδεκα χρονῶ.

Τὸ γέλιο μου σὰν κρύσταλλο τᾶκούου νᾶντηχᾶει
δὲν ξέρω ποῦ πηγαίνω, τί ζητῶ,
γιατ' εἶν' ἡ ἴδια μου ψυχὴ ποὺ μὲ γλυκομεθάει
μὲ τὸ δικό της τὸ πιτό.

Κι' ἀπ' τὸ μεθύσι ἀλοίμονο! ξεχνῶ πῶς σὰ βραδυάσει,
τοῦτ' ἢ ἀκράτητη χαρὰ
θὰ διαλυθῆι σὰ τὸν καπνὸ ποὺ τώρα ἔχει σκεπάσει
μ' ἀχνὸ ἓνα βέλο τὰ νερά...

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΣΤΟΝ ΕΦΗΒΟ ΤΟΥ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

Ἄπ' τοῦ βυθοῦ τὰ μυστικά παλάτια
μιὰ μέρα πὸν τὰ κύματα βογγοῦσαν
φτωχοῦ ψαρᾶ σὲ πῆραν τὰ πλεμάτια
καὶ ξέφυγες ἄπ' τὰ κρυφὰ παλάτια
ἐνῶ οἱ σειρήνες γύρω σου θρηνοῦσαν.

Μέσ' στὸ νερὸ τόσες χιλιάδες χρόνια
δὲν ἔχασες τὴν παιδική σου χάρι,
ἢ ἔμορφιά σου πάναγνη κ' αἰώνια
ἀπάνου ἄπ' τὶς χιλιάδες τόσα χρόνια
πρόβαλεν ἀγνουσιατικὸ φεγγάρι.

— Ποιὸς σ' ἔπλασε ; ποῖο νάτανε τὸ χέρι
ποῦ δούλεψε ν' ἀνθίσει ἢ ἔμορφιά σου ;
Νοιώθω πῶς τὴν ψυχὴ του ἔχει προσφέρει
γινὸ σένα, μὲ τῆς τέχνης του τὸ χέρι
ὁ ἀγνωστος πὸν ζῆ μέσ' στὴ θωριά σου...

Τὸ Ἑλληνικὸ τὸ φῶς σὲ χαιρετάει
τὸ χῶμα, τὰ βουνὰ σ' ἀναγνωρίζουν,
τὰ γέρι χάρδια γύρω σου σκορπáει,
κ' ἐνῶ τὸ γλυκὸ φῶς σὲ χαιρετάει
ὄλα θαρρεῖς μπροστά σου γονατίζον.

Καὶ σὺ πῶχες κλεισμένο στὴν ψυχὴ σου
σὰ φυλαχτὸ τῆς Ἀττικῆς τὸ θάμα,
λαχτάρισες σ' ἀντίκρουσμα τῆς γῆς σου
κί ἀνοίχτηκε σὰ λούλουδο ἢ ψυχὴ σου
νὰ πιεῖ τὰ γέρι καὶ τὸ φῶς ἀντάμα !

Γλυκὸ παιδί ! κίτι σοῦ λείπει ὥστόσο
γιὰ νᾶναι πλέριο τ' ἀναγάλιασμά σου,
— ὦ ! νὰ μποροῦσα ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ δώσω
τάγαπητὸ παιγνίδι σου, πὸν τόσο
ροσταλγικὰ τὰποζητáει ἢ ματιά σου !

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ

Φθάσαμε μόλις εἶχε νυχτώσει.

Τὰ θαμπὰ φῶτα τοῦ σταθμοῦ εἶχαν
μιὰ μελαγχολικὴ ἔκφραση. Πέρα στὴ μέση
τοῦ λιμανιοῦ φάνταζε σὰν κοσμικὸ κέντρο
— πὸν εἶχε ἐρημώσει — τὸ βατόρι μὲ τὰ
χρωματιστὰ λαμπιόνια στὰ κατάρτια· σι-
γανὸ σὰν μούρουρο ἀκούονταν τὸ φλοι-
σθημα στὴν ἀμμουδιά. Ὁλος ἐκεῖνος ὁ
κόσμος πὸν βρισκόταν στὸ τραῖνο βγήκε
μὲ μιὰ παράξενη βουβαμάρα ἐδῶ. Κι
εἶχε μπεῖ μὲ τόσο θόρυβο στὸ σταθμὸ
τῆς πόλης ! Ἀκόμη κι' οἱ ἀμαξίδες στέ-
κονταν ἀκίνητοι σὶς ψηλὲς θέσεις τους.

Προχωρήσαμε καὶ βγήκαμε ἀπὸ τὸ
σταθμὸ. Ἡ ὑγρὴ πνοὴ τῆς θάλασσος μᾶς
ζτύπησε. Ἡ σφουρίχτρα ἐνὸς βαποριοῦ
ἀκούστηκε μακρὰ.

— Δὲν ἔκανες καλὰ νὰ μὴν τηλεγρα-
φήσῃς, μοῦ εἶπε ἡ Λότη. Σκέψου ἂν δὲ
βροῦμε δωμάτιο.

— Δὲν ἔχει τόσον κόσμο ἐδῶ, ἀπο-
κρίθηκα. Ἐπειτα εἶναι ἀκόμη ἀρχὲς κα-
λοκαιριοῦ.

— Τί πλήξη, θεέ μου, ξαναεἶπε. Τί
βρίσκουν κ' ἔρχονται ἐδῶ.

Κοίταξα γύρω μου. Ἀτέλειωτη ἡσυ-
χία ἀπλωνόταν παντοῦ. Οἱ ἐπιβάτες εἶ-
χαν χαθεῖ στοὺς πλαίνους δρόμους· τὸ
ξεχρηστωμένο ταχυδρομικὸ ἀμάξι μόνον
ἔρχόταν πίσω μᾶς μὲ τὰ γέρικα ἄλογά
του, κάνοντας ἀρκετὸ θόρυβο.

Κοίταξα τὶς παλιὲς πετρελαιόλαμπες
μὲ τὰ πλατεῖα καὶ ἴσια ἀμπαζοῦρ, πὸν
φύτιζαν νυσταγμένα τὰ μικρὰ μαγαζιά
τῆς παραλίας.

Μέσα καθόνταν τὸ περισσότερο ναυ-
τικοί· αὐτὸ τὸ καταλάβαινε κανεὶς ἀπὸ
τὰ κασκέτα πὸν φοροῦσαν καὶ τὶς μπλε
φανελες μὲ τὸν ψηλὸ γιανᾶ.

Θεέ μου τί ἡσυχία !

Καὶ τί συντηρητικὸς κόσμος ! Σὲ κοί-
ταζαν τόσο δύσπιστα !

Ὁ ἦχος βιολιοῦ καὶ πιάνου ἀκού-
στηκε τώρα. Ἄ, νὰ πάνω ἐκεῖ ἡ πλατεῖα.
Τώρα τὴ θυμήθηκα... Μὰ εἶχαν περά-
σει τόσα χρόνια ἀπὸ τότε ! Λίγος κόσμος
ἦταν ἀραῖα καθισμένοι στὴ μακρὰ σει-
ρὰ τῶν καρεκλῶν. Μὰ ἔρχόταν μιὰ τόσο

ἀπαλὴ μυροδιά ἀπὸ τὰ πεῦκα τῆς πλα-
τείας !

Ἐπὶ τέλους, νά, τὸ ξέθωρο χροῖμα τοῦ
ξενοδοχείου. Ὁ τίτλος του: « Μονόμυτη »
ἦταν μισοσβησμένος καὶ οἱ μικρὲς προ-
τομὲς τῆς εἰσόδου ριγμένες στὰ κουφώ-
ματα τοῦ τοίχου. Δυνατὴ μυροδιά φανι-
κοῦ σὲ χτυποῦσε ἀπὸ τὴν εἴσοδο.

— — —

Τὸ δωμάτιό μας ἔβλεπε στὴ θάλασ-
σα. Τὰ μικρὰ φῶτα τῶν καραβιῶν, πὸν
ἦταν ἀραγμένα στὴν ἀποβάθρα ἔφεγγαν
πάντα μεγαλώνοντας τοὺς ἰσκιους.

— Πότε θὰ τελειώσει καὶ πῶς ; μουρ-
μούρισε ἡ Λότη γέροντας τὸ πρόσωπό
της πάνω στὸ τζάμι.

— Ἐλπίζω γρήγορα, ἀποκρίθηκα. Ὁ
« εἰσηγητὴς » ὀρίσθηκε.

— Καὶ ἐξαργάται ἄπ' αὐτόν ;

— Μι... βέβαια. Αὐτὸς ἢ ἀκούση
τοὺς δικούς μας μάρτυρες καὶ τοὺς μάρ-
τυρες αὐτῶν τῶν λοποδυτῶν καὶ θὰ κά-
νῃ τὴν εἰσηγήσά του. Ἐ, οἱ ἄλλοι δυὸ
δικαστὲς πὸν θὰ ὀρισθοῦν ἔπειτα, δὲ θὰ
ζητήσουν βέβαια νὰ ἐξετάσουν πάλι τοὺς
μάρτυρες. Θὰ βασισθοῦν στὴ γνώμη τοῦ
εἰσηγητῆ.

— Καὶ τὸ γράμμα γι' αὐτόν ;

— Δὲ θὰ τὸ δώσω... Εἶναι περιττό.
Εἶναι γραμμένο τόσο τυπικὰ ὥστε χει-
ρότερα θὰ μᾶς βλάψῃ. Ἄλλωστε ὁ
Νίκανδρος πὸν τοῦ γράφει δὲν ἔχει μαζὶ
τοῦ παρὰ μιὰ τυπικὴ γνωριμία, σὰ συνά
δελφος.

— Μι... οἱ παλιάνθρωποι, οἱ παλιάν-
θρωποι. Ἔτσι μούρχεται νὰ σηκωθῶ νὰ
πάω νὰ τοὺς πνίξω. Τί τὸν πότισαν οἱ
λωποδυτὲς... τί τὸν πότισαν κ' ἔκανε
μιὰ τόσο ἄδικη διαθήκη

— Ἐμένα δὲ μοῦ φαίνεται καθόλου
παράξενο. Αὐτοὶ ζοῦσαν ἐδῶ μαζὶ του...
Τοῦκαναν ὄλες ἐκεῖνες τὶς ψευτοπεριποι-
ήσεις... ἔξασκοῦσαν βέβαια μιὰ ὑποβολή...
Ἐπειτα εἶναι οἱ χαρακτηριστοὺς τοὺς τέτοιοι,
δουλοπρεπεῖς. Ἔτσι τὸν κατάφεραν καὶ
μᾶς ἀποκλήρωσε.

— Τι άνοησία νά μὴν ἔρθουμε ἓνα ταξίδι τόσον καιρό. Ποιὸς τὰ περίμενε...

— Δὲ θά φέρναμε κανένα ἀποτελεσμα. Τότε πὺ εἶχα ἔρθει μόνος μου οὔτε ἔδειξε κανένα ἐνδιαφέρον, σὰ θεῖος νά ποῦμε, πὺ εἶχε τόσον καιρὸ νά μὲ ἴδῃ. Μὲ κοίταξε, μ' ἔκείνα τ' ἀποχαυνωμένα, τὰ ἔκφυλα μάτια του καὶ μόλις καταδέχθηκε νά μοῦ δώσῃ ψυχρὰ τὸ χέρι, σὰ νά μιλοῦσε σ' ἓναν ξένο.

— Καὶ οἱ μάρτυρες;

— Θά πιστοποιήσουν οἱ ἄνθρωποι τὴν περίπτωσιν «παροδικῆς παροφροσύνης». Ἔτσι θά χτυπηθῇ ἡ διαθήκη... Ἄλλη νομικὴ βάση δὲν ὑπάρχει.

Ἐγινε λιγύστιμη σιωπὴ. Ἡ Λότη εἶπε ἔπειτα ῥιχνοντας τὸ λεπτὸ καλοκαιρινὸ πανωφόρι της στὶς πλάτες της:

— Κατεβαίνουμε ἔ;

— Ναί, νά πάμε ἐκεῖ στὸ πρῶτο ἐστιατόριο πὺ συναντήσαμε ἀπὸ τὸ σταθμὸ. Μὲ κοίταξε ἔκπληκτη.

— Δὲν εἶσαι στὰ καλά σου, πὺ θά πᾶς τὴν ἀδερφή σου μέσα στὶς ταβέρνες, εἶπε.

Γέλασα.

— Δὲν ἔχεις δίκην ἀπάντησα. Ἐδῶ ἄλλωστε εἶναι σὰν ἔξοχή. Ἐπειτα δὲ σοῦ εἶναι ἀντιπαθητικοὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ μπακαλόγατοι πὺ τρώνε πολυτέλεια στὴ φωτισμένη σάλα;

Ἡ Λότη δὲ μίλησε. Κατεβήκαμε. Ἡ ὕψη πνοὴ τῆς θάλασσας νόμιζες ὅτι σοῦ παράλυνε τὶς ἀρθρώσεις. Αἰσθανόμουν τὸ κεφάλι μου βαρὺ. Ἀπὸ κάποιο καρὰβι τῆς προκυμαίας τραγουδοῦσαν:

— Θάλασσα λεβεντοπνίχτρα
θάλασσα φαρμακερή —

Πέρα ἀναβόσβηνε τὸ πράσινο φῶς τοῦ φάρου. Ἐπὶ τέλους! Ἡ «κοσμικὴ ἀδυναμία τῆς Λότης ἱκανοποιήθηκε! Πήγαμε σ' ὁ μεγάλο ἐστιατόριο. Ἡ ὄρχηστρα ἔπαιζε, κ' ὁ βιολίστας μὲ τὰ μακριὰ μαλλιά καὶ τὴν ἀρτίστικη γραβάτα, ξελιγωνόταν μακραίνοντας τὶς νότες, σὰ νά ἤθελε νά δείξῃ τὴν ἀναμφισβήτητη καλλιτεχνικὴ ἀξία του.

Ἀκόμη στ' αὐτιά μου βοῦίζαν τὰ λόγια του! Ὁ, ἔκείνος ὁ αὐτάρεσκος τρόπος του, στὸν ὁποῖο προσπαθοῦσε νά δώσῃ ἓναν τόνον ξεχωριστῆς σοβαρότη-

τας, πόσο μὲ νευρίαζε! Κι' ἔπειτα ἡ ὑποκριτικὴ ματιά του εἶχε μιὰ ἔκφραση, πὺ ζητοῦσε νά βροντοφωναίξῃ ὅτι ὅλ' αὐτὰ εἶχαν γίνει, ὅτι ὅλ' αὐτὰ ἦταν ἔτσι ὅπως τάλεγε αὐτός, κ' ὁ «πεθαμένος θεῖος» εἶχε πάντα μιὰ ἀντιπάθεια σὲ μᾶς, ἐπειδὴ δὲν τοῦ εἶχαμε δείξει τὸν πρεπούμενο σεβασμὸ, ἐπειδὴ πολλές φορές τὸν εἶχαμε πικράνει μ' ἓναν τρόπον ἀνάρμοστο. Κι' ὁ «εἰσηγητῆς» τὸν ἄκουγε κοιτώντας τον κατάματα καὶ νά, φαίνεται νά πιστεῦν ὅσα λέει. Τὶ θεατρίνος ὁ παλιάνθρωπος, τὶ θεατρίνος! Πῶς μπορούσε νά τὰ λέῃ μὲ τόση ἀπάθεια! Ἐκλεινε μόνον τὰ μάτια κάπου-κάπου μ' ἓνα νευρικὸ τικ κ' αὐτὸ μοῦ δῦμιζε τὰ παιδιάστικα χρόνια μας — μὰ τότε τᾶκλεινε πολὺ, σχεδὸν κάθε λεπτὸ — κ' ἡ μητέρα του ἔλεγε:

— Τὶ ἐλάττωμα κ' αὐτὸ τοῦ Περικλῆ μου. Λογαριάζω νά τὸν πάω σὲ κανένα γιατρὸ στὴν πρωτεύουσα.

Τὶ ἀνήσυχος πὺ ἦταν τότε! Ὁλη ἡ γειτονιὰ ἀναστατωνόταν ἀπ' αὐτόν. Ἐδερνε τὰ παιδιά καὶ καμμιά φορὰ μὲ τὴ σφεντόνα του καὶ τοὺς μεγάλους. Μιὰ μέρα λίγο ἔλειψε μὲ μιὰ πέτρα νά βγάλῃ τὸ μάτι τῆς γυναίκας τοῦ δημάρχου.

Περίμενα τὴν ἀπόφαση μὲ μιὰ ἀδιαφορία τώρα. Ὁλ' αὐτὰ τὰ μικροπράματα μὲ εἶχαν πειράξει τόσο πολὺ, μὺ φαινόταν τόσο πρόστυχα τόσο ταπεινά, ὅστε ἤθελα νά τελειώσῃ αὐτὴ ἡ ἱστορία ὅπως κ' ὅπως. Μόνον ἡ Λότη ἦταν ἀνήσυχη. Κάθε τόσο ἔλεγε:

— Νά ἰδοῦμε θά εἶναι τυχερὸ νά πάρω τὸ σπίτι στὴ Στροφιή. Ἔτσι ἡ προῖκα μου γίνεται σεβαστὴ! Θά τοῦ κάνω ἓνα κέντρο τοῦ βρωμόγερου ἢ μιὰ μεγέθυνση καὶ θά τὴ βάλω στὴ σάλα. Διαφορετικά...

Μὰ δὲν τελείωνε τὴ φράση της. Δὲν ἤθελε νά συλλογίζεται τὸ ἐνδεχόμενο τῆς ἀπόρριψης.

Τὴν ἴδια νύχτα εἶδα τὸν «πεθαμένο θεῖο» στὸν ὕπνο μου. Καθόταν — λέει — σ' ἓναν ἀστραφτερὸ ἀπὸ τὰ μετάξια καναπέ καὶ μιλοῦσε μὲ τὸν Περικλῆ. Καὶ περιέργο ὁ Περικλῆς τοῦλεγε τὰ ἴδια λόγια πὺ εἶχε πει καὶ στὸν «εἰσηγητῆ» γιὰ μᾶς! Κι' ὁ τόνος τῆς φωνῆς του ἦταν

ὁμοιος, ἀπαθῆς, λιγάκι κοροϊδευτικὸς κ' ἔπειτα σοβαρὸς, ἀναμφισβήτητος! Μὰ νά ἔξαφνα ὁ θεῖος ἀπλῶνι τὸ χέρι του καὶ τραβάει τὸν Περικλῆ κοντά του σὰ νά ἤθελε νά τὸν εἰχαριστήσῃ γιὰ ὅλ' αὐτὰ. Μὰ ἐκεῖνος δὲ λέει. Παύσανο, ζητάει νά ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ τράβηγμα ἐκεῖνο τοῦ χεριοῦ. Στὸ τέλος ὁ θεῖος τὸν ἀναγκάζει νά καθῆσῃ κοντά του. Πῶς μοιάζουμε τώρα, Θεέ μου! Τὰ πρόσωπά τους λές καὶ σκεπάζονται ἀπὸ μὴν ἄχνα. Ἐξαφνα ἀνοίγει ἡ πόρτα καὶ μπαίνει ἓνα μικρὸ κοριτσάκι. Στὴν πρόστυχη ὄψη του ἀπλῶνεται ἓνα γέλιο πὺ μοιάζει μὲ τὸ γέλιο ἀγοραίας πόρνης. Τρέχει καὶ κάθεται στὰ γόνατα τοῦ θεῖου. Κι' ἐκεῖνος ἀναλύεται σ' ἐρωτικὰ χάρδια! Προχωρῶ καὶ ζητῶ νά φωνάξω στὸν Περικλῆ:

— «Ἄτιμε γι' αὐτὸ ἔ; Μ' αὐτὰ τὸν κατάφερες καὶ τᾶγραψε ὅλα σὲ σᾶς;»

Μὰ δὲ μπορῶ. Ἀντὶ γιὰ φωνὴ βγαίνει ἓνα μουγκρισμα ἀπὸ τὸ στόμα μου. Σύντησα. Πέρα ἐκεῖ πάνω ἀπὸ τὸ βουνὸ ἀχνόφεγγε. Καὶ τὸ πράσινο φῶς τοῦ φάρου ἀναβόσβηνε πᾶντα.

Ὅταν ἡ Λότη ἄκουσε ὅτι ἀπορίφθη-φθηκε ἡ αἴτησή μας γιὰ τὴ «διάρηξη τῆς διαθήκης» γλώμισε. Ἀφέθηκε νά πέσῃ στὸν ξεθωριασμένον καναπέ τῆς κίμαρας μας χωρὶς νά πῆ λέξη. Ἐγὼ ἄρχισα νά ετοιμάζω τὰ πράματά μας, γιατί τ' ἀπόγεμα θά φεύγαμε. Ἡ ἴδια ἀδιαφορία κυριαρχοῦσε μέσα μου. Μὰ καλύτερα ἄς φεύγαμε ἀμέσως. Ὅλα ἐδῶ μοῦ θύμιζαν τὴ βρωμερὴν αὐτὴ ὑπόθεση μὲ ὅλες τὶς λεπτομέρειές της. Σ' αὐτὸ ἄλλωστε ἦταν σύμφωνη κ' ἡ Λότη.

Τώρα πὺ πηγαίναμε πρὸς τὸ σταθμὸ μοῦ φαινόταν ὅτι μόλις αὐτὴ τὴ στιγμή εἶχαμε ἔρθει. Ὅλα ὅσα εἶχαν πε-

ράσει στὸ διάστημα αὐτό, σὰ νά μὴν εἶχαν γίνει. Ἡ Λότη στέναζε κάθε τόσο. Πῶν ὄντας ἔξω ἀπὸ τὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ ξενοδοχείου μοῦ εἶπε:

— Μαύρη πέτρα νά ρίξουμε πίσω μας!

Μὰ ἔξαφνα τὴν προσοχὴ μας τραβήξε ὁ κόσμος πὺ μαζευόταν ἐκεῖ στὴν προκυμαία.

Τὶ εἶχε γίνει;

— Γιὰ πάμε νά ἰδοῦμε, εἶπα στὴ Λότη, ταχύνοντας τὸ βῆμα μου.

— Διάθεση πὺ ἔχεις! μοῦ ἀποκρίθηκε.

Ὅταν φθάσαμε ἐκεῖ ὁ κουρέας ἔλεγε:

— Εἶναι ἀργὰ πιά!

— Τὶ τρέχει; ρώτησα.

— Τὸν κύριο Περικλῆ τὸν πῆραν τὰ νερά κάτω ἀπὸ τὴ γέφυρα.

— Πῶς; φώναξε ἡ Λότη μὲ μιὰ φωνὴ πὺ ἔμοιαζε μὲ γέλιο καὶ κλάμα μαζύ.

— ἔκανε μπάνιο καὶ τὸν πῆραν τὰ νερά. Πῆγε κόντρα βλέπετε... ξανοίχθηκε!..

— Καὶ τώρα; μουρμούρισα σβηστά.

— Τοῦ ἤθε συγχοπή. Δὲν πρόφθα-σε ὁ βαρκάρας νά τὸν γλυτώσῃ.

Τὸ τραῖνο ἔτρεχε σφυρίζοντας. Καὶ τὸ σφύριγμα τοῦ μοῦ φαινόταν θριαμβευτικὸ, καθὼς ἔσχιζε τὸ διάστημα. Πέρα στὸν ἀνοιχτὸν κάμπο τὰ δέντρα ἐστριφογύριζαν, σὰ νά γόρευαν ἓναν ἔξωτικό χορὸ. Πλάι μου μιλοῦσε κάποιος γιὰ τὰ γάλια τῶν «λουτρῶν» καὶ ἀντικρῦ μου ἡ Λότη καθόταν κοιτάζοντας ἔξω. Ἡ ὄψη της ἦταν ἡσυχὴ καὶ τὰ μάτια της ἔπεφταν κάθε τόσο πάνω μου μ' ἓνα τρόπο σὰ νά μοῦλεγαν:

— Δὲν πρόφθασε νά τὰ χαρῆ! Δὲν πρόφθασε!

Καὶ τὸ τραῖνο ἔτρεχε πᾶντα, σφυρίζοντας δαιμονικά.

A. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ Α-Ε (ισώ)

[ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΠΕΡΙΛΑΒΕΙ Ο ΠΟΛΙΤΗΣ]

(ἀπό τὴν Συλλογὴ κ. Γεωργ. Φ. Σαμαρατέλλου, Ἰαγιά-Βόλος)

Βυζί

1. Δόντια νὰ μὴν εἶχε βυζί θὰ τρωγε.

Βλ. Πολίτη: Βυζαῖνω 3.

53

Γάιδαρος

1. Ὁ ἀγωγιάντης κι' ὁ γάιδαρος σπάνια συμφωνοῦν.

2. Ὁ γάιδαρος δὲν χαλινώεταί ἀπὸ τὴν οὐρά.

3. Ὁ γάιδαρος λογαριάζει τίς ξυλιές τὰ φεντικὸ τὸ δρόμο.

55

Γάτα

1. Γάτα καὶ σκυλί ἔπως τὰ μάθης κάνουν.

Γελῶ (ἀναγελῶ)

1. Ὅποιος θέλει νὰ γελιέται: βρίσκει νὰ τονε γελοῦν.

2. Ὅσα κι' ἂν γελοῦσαμε ὅλα τὰ πάθαμε.

Ἰαγιάς.—Βλ. Πολ. Γελῶ 55α. Ἀναγελῶ 7, 9 παραλλαγές.

Γένεια

1. Βάλε τὰ γένεια σου νὰ μουσκέψουν.

Ἰαγιάς.—Ἐρμ. Φρόντισε μοναχός σου. Κοίτα Πολίτη: Γείτονας 51 ξένες παροιμίες.

60

Γεννώ

1. Δὲν μᾶς γέννησαν μάνες, μᾶς γέννησαν γομάρες.

Ἰαγιάς.—Ἐρμ. Ἐμεῖς δηλαδὴ δὲν εἴμαστε ἄνθρωποι (Εἰρωνικά).

Γεράματα

1. Τώρα στὰ γεράματα μάθε γέρο γράμματα.

Κοινή.

Γέρνω

1. Ὅπου γέρνει: ἡ παλάντζα ἐκεῖ καὶ σύ.

Γερνώ

1. Ἡμουν νιός μ' ὑπηρετοῦσαν γέρασα κ' ὑπηρετῶ.

Γέρος

1. Εἶδες γέρο παλαβό; θὰν' ἀπὸ τὰ νιάτα του.

65

Ἰαγιάς.—Βλ. Πολ. Γέρος 33, παραλ. Τυρνάβου καὶ Λακκοβικίων (Μακεδ.) 31, διαφ. 78.

2. Οἱ γέροι τρῶν τὰ μῆλα καὶ τὰ παιδιὰ τὰ μουδιάζουν.

Μᾶς διαφεύγει ἡ σημασία.

Γερὸς

1. Γερὸς σὰν τὸ σάπιο σκόρδο.

Γιάννης

1. Γιάννης ἦσουν, Γιάννης εἶσαι, Γιάννης θ' ἀπομείνης.

Γιατρός

1. Ὅταν εἶναι γιὰ τὸ γιατρὸ φωνάζουν τὸν παππὰ κι' ὅταν εἶναι γιὰ τὸν παπὰ φωνάζουν τὸ γιατρὸ.

Γκαβὸς

1. Μὲ γκαβὸ κοιμήθηκες; τὸ πρωτὶ θὰ γκαλιουρήσης.

70

Βλ. Πολ. 2.

2. Οἱ γκαβὸς οἱ καλιακοῦδες μὲ τὸ λυχναρί βουσκοῦν.

3. Ποῖς γκαβὸς δὲ θέλει τὰ μάτια του;

Γλήγορα

1. Ροῦπι καὶ θελονιὰ παστρινὰ καὶ γλήγορα.

Ροῦπι (τουρκ. ρούπ.) 1/8 τῆς πήχης Ἐρμ. Εἰρωνικά γι' αὐτοὺς ποὺ ράβουν ἀραιὰ γιὰ νὰ τελειώνουν γλήγορα.

Γλυκὸς

1. Τὰ γλυκὰ σ' ἀρέσουν τὰ πικρὰ δὲν τὰ θέλεις.

2. Τὰ γλυκὰ μὲ τὰ πικρὰ ἔρχονται.

75

Γλώσσα

1. Μακρὰ γλώσσα κοτὸ χέρι.

Γνώμη

1. Μπόι σὰν Σακελλάριος (καὶ) γνώμη σὰν Βουρλοδῆμος.

Ἐρμ. Μεγάλῃ θεωρίᾳ καὶ μικρῇ ἀξίᾳ.

Γομάρι

1. Παλὴ γομάρι καινούρια περπατησιά.

Γομάρι στὴ Θεσσαλία λένε τὸ γάιδρο. (ἄλλοῦ ἢ λέξη γομάρι σημαίνει: φόρτομα, φορτίον, charge.)

2. Πήγαμε νὰ πάρουμε τὸ γομάρι καὶ μᾶς πῆραν τὸ σαμάρι.

3. Τὸ γομάρι ποὺ σ' ἔριξε ξανακαθαλίεψέ το.

4. Τὸ γομάρι ποῦστειλες δὲν εἶχεν αὐτιά.

5. Φταίει τὸ γομάρι καὶ χτυποῦνε τὸ σαμάρι.

80

Γομαρὸς

1. Γομαρὸς τορβάς γιομάτος κούσπα.

Κούσπα=ἀπομεινάρια ἀπὸ σουσάμι.

2. Γομαρινός τορβάς και τρύπιο κουτάλι.

1—2 Μᾶς διαφεύγει ἡ σημασία.

Γουροῦνι

1. Τὸ γουροῦνι κόψ' τὴ μύτη του πάλι γουροῦνι θάνα.

85

Βλ. Πολ. παρ. 31—34

2. Τὸ γουροῦνι πρόβατο δὲ γίνεται.

3. Σαπουνίζεις τὸ γουροῦνι
χάνεις κόπο καὶ σαποῦνι.

Βλ. Πολ. παρ. 35, 45.

Γριὰ

1. Σήκω γριὰ νὰ κάνης παιδί.

Γρόσι

1. Γρόσια γυρεύει ὁ φτωχὸς ἀπ' τὸ Θεὸ
κι' ὁ θεὸς παιδιὰ τοῦ δίνει.

Γραίνω

1. Γραίνουν μαλλί και τρῶν ψωμί.

90

*Αγυιᾶς.— Μὲ κόπους κερδίζει κανεὶς τὸ ψωμί του.

Γράμματα

1. Ἔτσι νὰ μαθαί. αν γράμματα θά ταν κι' οἱ σκύλοι γραμματισμένοι.

Γυναῖκα

1. Ἡ γυναῖκα τοῦ καλοῦ ἀπ' τὰ κάλλη της φαίνεται.

Ζαγοράς.—Πρ³ παραλ. 49, 114 117, 118.—Ἡ παριπάνω μοῦ φαίνεται καλλίτερη.

2. Ὅταν δώσης (σ)τὴ γυναῖκα δίκηο τότε μπορεῖς νὰ ζήσης καλά.

3. Πουλῶ τὴ γυναῖκα μου μὰ ποιὸς τὴν ἀγοράζει;

Γυρεύω

1. Ὁ Γιάννης καθαλλάρης καὶ τὸ γομάρι γύρευε.

95

*Ερμ. Γιὰ κάτι ποὺ γυρεύουμε ἐνῶ τὸ κατέχουμε.

2. Ὅταν ἀνοῖξαν οἱ οὐρανοὶ ἔμεῖς λοῦσα γυρέψαμε.

3. Ποὺ γυρεύει τὸ πέταλο χάνει καὶ τ' ἄλογο.

*Ερμ. Γιὰ τὴν πλεονεξία.

Γύφτος

1. Σαράντα γύφτοι τρῶν μ' ἓνα κουτάλι.

Δεῖχνω

1. Δεῖξε μοῦ τα νὰ στὰ πῶ.

Δένω

1. Σακκὶ δεμένο κοπριάς γεμισμένο.

100

*Ερμ. Τῶν παματίων ποὺ δὲ βλέπουμε δὲν ξαίρουμε τὸ περιεχόμενο (καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους).

Διάβολος

1. Μικρὸς διάβολος τρανὰ τσαρούγια.

Τῶχο ἀκούσει: μ. δ. τ. χουσμέτισ.

2. Ὅταν δίνει ὁ θεὸς τ' ἄλεῦρι πέρνει ὁ διάβολος τὸ σακκί.

Βλ. Πολ. 89 Βυζαντινὴ παραλλαγή.

3. Σὰν τὸ Διάβολο ἀπ' τὸ ρέμα.

Μᾶς διαφεύγει ἡ σημασία. Φαίνεται νὰ κρατιέται ἀπὸ παράδοση ἢ ἀπὸ ἀνεξήγητο λαϊκό.

Δικὸς

1. Δικό σου ψωμί ξένα δόντια.

2. Τὰ δικὰ μας εἶνε σῦκα καὶ ζουλιάζουν
τὰ δικὰ τους εἶν' καρύδια καὶ βροντοῦν.

105

Βλ. Πολ. 38—41 παραλ.

3. Τὸ χειρότερο τοῦ κόσμου, τὸ καλλίτερο δικό μου.

Δίνω

1. Δόσε μὲ χέρια καὶ πηλάλα μὲ ποδάρια.

Πηλαλῶ=τρέχω. Βλ. Πολ. 71, 110α παραλ. *Ερμ. Λέγεται γιὰ τοὺς ἀνεξίχρους ἀπὸ τοὺς ὀποιους μὲ κόπους καὶ τρεξίματα εἰσπράττονται τὰ δανειζόμενα.

Δουλειὰ

1. Ἄν ἦταν ἡ δουλειὰ καλὴ θὰ δούλευαν κ' οἱ σκύλοι.

2. Ὅποιος δὲν ἔχει δουλειὰ τὰ σπάει καὶ τὰ ράβει.

Δυὸ

1. Τὰ δυὸ πουλιὰ χτίζουν φωλιά.

110

Εαυτοῦ (του)

1. Κάθε γάιδαρος γιωρίζε τὴ φωνή του.

*Εβραῖος

1. Θέλησ' ὁ *Εβραῖος νὰ καθαλλικέψη κ' ἔτυχ' ἡμέρα Σάββατο.

*Ερμ. Οἱ *Εβραῖοι τὸ Σάββατο τὸ τιμοῦν ὡς ἡμέραν ἀγίας. (4η ἐντολή). Ὁ *Εβραῖος τῆς παροιμίας ὅταν μὲ τὰ πολλὰ ἀποφάσισε νὰ καθαλλικέψη (γιὰ νὰ πῆθαι στὸ παζάρι νὰ ψωνίσῃ, ὅπως λέει ἄλλη παροιμία) ἔτυχε νάναί Σάββατο. Ἡ παροιμία λέγεται εἰρωνικά γι' αὐτοὺς ποὺ ἀπορασίζουσαν ἀργὰ καὶ παρόκαιρα.

*Εγὼ (ἐμοῦ)

1. Ἀκόμα ἐγὼ νὰ πικνεφτώ καὶ θ' ἀφήσω ἀνάθεμα στὸ χωριό.

*Ερμ. Ἐγωϊστικὴ ἀντίληψη αὐτῶν ποὺ μετὰ ποὺ ἔξασφαλίσουν τὸν εαυτό τους ἀδιαφοροῦν γιὰ τοὺς ἄλλους.

2. Ἄμα ἔχεις πολλὰ καζάνια φρεῖ, ἐγὼ καὶ τὸ ἀδερφὸ μου πούφ! τὰ κάνουμε.

3. Κρεμάστε τὸν ἀδερφὸ μου, ἐγὼ ζαλίζουμαι.

115

4. Σὰν πεθάνῃ ὁ μύρρος μου χορτάρι: ἄς μὴ φυτρώσῃ.

τάζεται με καλωσύνη» από το περιοδικό και θα τυπώνεται φυσικά ένα μέρος του έργου αυτού. Τα λόγια αυτά προϋποθέτουν λοιπόν υπαρκτή «έργου» και, δεύτερη προϋπόθεση, αξία κάποια του έργου αυτού. Ένας νέος—έστω άγνωστος— που θάξει μιὰ σειρά ποιημάτων, διηγημάτων, άρθρων έτοιμα (καταστάλαγμα όρμησμένου της ίσως τώρα εργασίας του) μπορεί να μάζ την εμπιστεύεται για να «ξετείνεται με καλωσύνη» από τον επιμελητή ή τους ειδικούς συνεργάτες μας.

Έτσι μπορεί να μπουν κ' οί νέοι στο έπιπλο μας: το ότι όπως ένας ή μιὰ έγραψε κάτι κάποτε σε στιγμές που κάθε ανθρώπου συμβαίνει να νοιώσει την ψυχική του καταγωγική ζοχή και σύνδεση με το Άπειρο, στιγμές ένθουσιασμού, έρωτα, πάθους ή αυτοσυγγέντρωσης—δέν σημαίνει πως έχει και «έργο» που μπορεί να ξετασθή και να βρη θέση στον «Φιλότεχνο» και στην φιλολογία.

Ο Έπιμελητής «γράφει» ποιήματα από δω και 20 χρόνια. Τύπωσε σε περιοδικά από πρὸ 19^{1/2} ετών εξακολουθητικά, όσο που ώρμασε κάπως και μετανόησε για τή βιασύνη του. Εύτυχώς έγραψε στην άρχή με ψευτόνομα και έτσι τώρα μόρρεσε ν' άγνοήσει τὰ έργα της βιασύνης του εκείνης.

Συμβουλευόμεν λοιπόν τους φίλους μας, να μὴν τυπώσουν τίποτα πρὶν περάσουν χρόνια από τότε που θα γράψουν το πρώτο τους κομμάτι. Έτσι άφρονος θα δούν αν έχουν κάτι σταθερό μέσα τους και όχι πρόσκαιρη συγκίνηση από κάτι διαβατάριζο, άφετέρου θα ώρμασαν και δέν θα μετανιώσουν για ό,τι παρυσίασαν.

Ποτέ δέν μετανιώνει κανείς γιατί από μικρός έγραψε, πάντα όμως όταν από μικρός τύπωσε. Τα εξαιρετικά παιδιά, λίγα κι' ούτε έγιναν εξαιρετικά μ' ένα κομμάτι.

Όποιοι δέν μάζ άκούσουν—δικός τους λογαριασμός—να στέλνουν τὰ έργα τους στ' άλλα περιοδικά, όσοι συμφωνούν στίς αντιλήψεις αυτές ευχαριστούμε—τους θερμολαγαλουμε μάλιστα—ναρθουν σ' επαφή μαζί μας.

Έννοείται πως την γνώμη μας άπλως όποιοι θέλουν θα την έχουν ευχαρίστως και χωρίς «δικαίωμα κρίσεως».

Αυτά μιὰ φορά για πάντα, γιατί μάζ κατοφαίνεται να μὴν νοιώθουν το σκοπό και το προγραμμα μάζ.

*
**

[Ευχαριστούμε όσους συλλυπηθήκανε το Σύλλογο για τον ξαφνικό θάνατο του Προέδρου του. Είναι πραγματικά μεγάλη η άπώλειά μας.

Ίδιατέρως ευχαριστούμε την «Ένωση Φιλομούσων» για το εύγενικό της συλλυπητήριο ψήφισμα και την συμμετοχή της στο βάρυ μας πένθος].

ΠΕΝΘΗ:

Με θλίψη άρρητη, με καρδιά σφιγμένη και με βουρκωμένα μάτια, άναγέλομε τόν θάνατο του

ΚΩΣΤΑ ΑΛΕΞΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΑΚΗ
Προέδρου του «Συλλόγου Φιλοτέχων Βόλου» και Γεν. Διευθυντού της Εταιρίας Εξωραϊσμού Πηλίου, σπανίου παιδιού, έκλεκτού φίλου, πολιτισμένου έλληνα.

Από τὰ συλλυπητήρια που λαβαίνει άπ' όλουθις ή αξιότιμη Οίκογένειά Του, πολλά πολλά χρειάζονται και για τόν Σύλλογό μας, την πόλη του Βόλου και την νεοελληνική κοινωτική και πνευματική ζωή που έχασαν έναν έμπνευσμένο κι' άνιδιοτελή στυλοβάτη.

Για τόν άγαπημένο μας Πρόεδρο ό «Φιλότεχνος» θα γράψη στο έρχόμενο φύλλο.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Τα μέλη του Συλλόγου Φιλοτέχων Βόλου συγκεντρωμένα σ' έκτακτη συνέλευση με την άγγελία του θανάτου του άγαπημένου Προέδρου, ίδρυτη και στυλοβάτη του Συλλόγου

ΚΩΣΤΑ ΑΘΑΝΑΣΑΚΗ

με σφιγμένη καρδιά και θλίψη άρρητη άποφασίζουν:

- α) Να έκφραστούν θερμά συλλυπητήρια στην Μητέρα και την λοιπή οικογένειά Του.**
- β) Να διακοπούν για τρεις μέρες τὰ μαθήματα της Σχολής Ζωγραφικής του Συλλόγου.**
- γ) Να μπή πένθιμο περιθώριο στα έγγραφα του Συλλόγου για έξη μήνες.**
- δ) Να μαζευτούν τὰ μέλη κι' οί φίλοι του Συλλόγου σε πένθιμη συγκέντρωση.**
- ε) Να δώσουν ανάλογο ποσὸ για άγαθοεργούς σκοπούς στη μνήμη Του.**
- ς) Να άναρτηθή μεγάλη εικόνα Του στα γραφεία του Συλλόγου και της Σχολής.**

Βόλος 4 'Οκτωβρίου 1926

Ό Αντιπρόεδρος
Άρ. Βεκιαρέλης

Ό Γραμματέας
Ι. Παπαευσταθίου

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ:

Ευχαριστούμε όσους μάζ γράφανε καλά λόγια για τόν Φ. τους παρακαλούμε να φροντίσουν να διαδοθή το περιοδικό στους κύκλους των φίλων τους.

Η Ανίς Κ. Γ. μάζ γράφει πως το περιοδικό μας τιμεί το Βόλο και δέν θα βρεθί κανείς να μὴν το άποστηρίξει φτίνει νίαι λίγο άνωτερα μορφωμένος κλπ. Όχι λέμε ερεϊς. Θα βρεθουν πολλοί που δέν θα το άποστηρίξουν αν δέν βρεθουν λίγο ειλεκτοί φίλοι σιν και σὰς που να τους επιβάλουν να το κάουν φιλικά ή πιστικά με την βεβαιότητα πως με τόν καιρό και οί ίδιοι θα άγνοηνοτούν για την «πίση» που βάστησαν. Γνωρίζομε. Για τις «προσήμες» έχομε να ποιμε πολλά αν θέτε. Όσοι μάζ στέλνετε και ο τρόπος της εργασίας σας καλός. Προσέξετε σ' όσα γράψαμε τσυχ. Α! σελ. 13. Κι' αν έχετε άλλο άσχετό κομμάτι, για να μπουσεται: να το ξεκαθαρίσετε (χορίζοντας τις γνώσεις) απαραίτητος ό Πολίτης. Η να μάζ το στείλετε εμάς. Έν εχτίσει μπουσούμε να τὰ ποιμε, όποτε θέτε.

κ. Άγγελον Σικελιανός, Δελφούς. Ευχαριστούμε και περιμένουμε. Κ' εμεϊς από μέρες μας στη διάθεσή σας.

κ. Χριστοδούλου, Χανιά. Ευχαριστούμε και σὰς και τους φίλους μας εκεί κάτω για την ειλικρινή βοήθεια που επόχησπε. «Θεανάσιο» όμως κι' «αμφιγάδιαστο» δέν είναι άζόμα το περιοδικό μας. Είπαμε πως ξαίρουμε «τί» είναι. Ότε πιο λίγο ούτε πιο πολύ. Με την «ειλικρινή βοήθεια» όμως τόν καλόν φίλων μπορεί να γίνη θαυμάσιο.

Καν Γεωργαντή, Χίος. Ευχαριστούμε θερμά για τις έγρητες σας. Διαβίβαστε στις έφημερίδες σας και στους εκεί φίλους τις ευχαριστίες και τὰ χαιρετήματα μας. Από τόν κ. Πατριδὴ μωρμένουμε πολλά αν από τότε πούχομε να τόν δοίμε δέν άλλαζε άφρονήματα και αντιλήψεις. Άχ! πότε θαρθή ό Μίλτος Κουντουράς; ό Μίλτος, ό ποιητής, ό θαυμάσιος άνθρώπος, ό ψυχικός φίλος... Δέν έχομε κάτι απογραμινές στον Στέφανου Ραμά, με τόν Μίλτο, την da Παιδούση και λίγους άλλους... Όσο για τόν Άρι-στίδη Καράβα με την Λήρα της Μονάσιας του, πάντα ήταν εμπειρίκος. Γι' αυτό σταμάτησ' στη «Μονάσια» του. Οί Κρυίες σας που άσασχολούντα φανερά με την φιλανθρωπία, κάνουν ό,τι σὰς οί κρυίες! Τους

απεφρόνουμε τους «Φιλάνθρωπους» της έσσης κρυίας Ντόκου. Οί φωτογραφίες του Γ. Τσίπα από τὴ Θεσσαλικὴ γρή πολὺ καλές. Θα θέλαμε όμως χιούτικες. Χαιρετισμούς στην κ. Ψαραύτη και σ' όλους τους φίλους εκεί. Ποιόν να πρωτοθυμηθουμε:—Άχ! Χίος, αλησμόνητη, με τους καλόκαρδους, τους γλυκούς, τους απαλούς σου ανθρώπους...!

Θεσσαλονικέας. Μάζ λέτε πως ή εμφάνιση του Φ. θ' άποσπάζη πλείστους από την άναγνωση τών άφθονούτων εσχάτως φυτοφιλολογικών περιοδικών και να στείλομε τ'ύχη τινά στην Θεα. τὰ όποια ασφαλώς θα γίνουιν άνάγκιαστα! Από τὸ αλ τ'ύχος εμεϊς έστειλαμε «τ'ύχη σπλά» στο βιβλιοπωλείο Η. Παβλάδη, άνάγκιαστα βρισ δέν έγιναν αφοδ' Η. δέν ζήτησε άλλα. Ν' άποσπάζομε πλείστους... δέν πιστεύομε. Φροντίστε οί φίλοι ν' άποχτήσουν έστω ελαχιστους άπ' όσους έχουν ερεϊνα.

κ. Ε. Μοσχονάν. Πορταριά. Έχομε να ποιμε πολλά, έλάτε να μάζ δήτε.

κ. Χ. Γιανάρη. Τὰ σταλέντα βιβλία δέν έλιφίλησαν—αν έστύλησαν.

κ. Κ. Μετεωρίτην και λοιπούς φίλους. Προφπει να σὰς δοίμε.

κ. Κ. Κουκήν. Έστειλαμε άποδ. με τὸ β. τ'ύχος. Το ποιήμά σας για νέον άγνωστο (λέω άγνωστο, δηλ. που δέν έχω διαβάσει άλλοτε τίποτα δικό του τυπωμένο σε βιβλίό ή περιοδικό—τὰ πρ. της άπόδα: δέν παρακολούθη-) εξαιρετικά καλό! Σημείωσε όμως: «αν μ' αραπάς...πιά δε θα βρής» κακή διατύπωση. Στυ. 12: έλαφ. χωροπρία.

Δρα Γεώργ. Παπαχαλαλάμπους. Ευχαριστούμεν θερμά για τους δυο τίμους Καμπι που προσέφερατε. Απὸ τὸ Άμβουρογον στη Σχολή μας Ζωγραφικής και οί εδω στο Βόλο θ' άγίσουν να κλείση προσχέματα.

Κάθε Τετάρτη 7-8 Σχολή Ζωγραφικής: κάθε Παρασκευή 7-8 Γραφεία Συλλόγου. Έξωραϊστική δαχόμοση: όσοι θέλουν να μάζ δουν σχετικὰ με τις υποθέσεις Σχολής και Περιοδικού.

κ. Π. Φρόνιμον. Ευχαριστούμεν θερμάτα για όλες σας τις έγρητες καθώς και τους φίλους σας.

